

Badania gleby i ziemi

2020-07-17

W obecnym systemie prawnym obowiązują dwa rodzaje odpowiedzialności administracyjnej za zanieczyszczenie powierzchni ziemi w zależności od daty, w której zanieczyszczenie powstało:

- zanieczyszczenia, które powstały przed 30 kwietnia 2007 r. lub wynikają z działalności, która została zakończona przed tą datą stanowią tzw. historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi, do których zastosowanie ma ustawa *Prawo ochrony środowiska*;
- zanieczyszczenia, które powstały po 30 kwietnia 2007 r. w następstwie prowadzenia przez podmiot korzystający ze środowiska działalności ryzykownej, to tzw. szkody w środowisku w powierzchni ziemi, do których stosujemy przepisy ustawy *o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie*.

Co do zasady za historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi odpowiada władający powierzchnią ziemi (właściciel nieruchomości/podmiot ujawniony w ewidencji gruntów i budynków jako władający gruntem). Za szkody w środowisku w powierzchni ziemi odpowiada z kolei podmiot korzystający ze środowiska (sprawca szkody).

W obu przypadkach zanieczyszczenie powierzchni ziemi ocenia się na podstawie przekroczenia dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie i ziemi. Zatem, aby stwierdzić zanieczyszczenie gruntu, należy wykonać badania gleby i ziemi. Sposób prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi, na którą składa się między innymi wykonanie badań gleby i ziemi, został określony w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

Rozporządzenie określa również substancje powodujące ryzyko szczególnie istotne dla ochrony powierzchni ziemi oraz ich dopuszczalne zawartości w glebie i ziemi zróżnicowane dla poszczególnych grup gruntów (I, II, III, IV), wydzielonych w oparciu o sposób użytkowania gruntów (zgodnie z ewidencją gruntów i budynków), bądź przeznaczenie terenu wskazane w miejscowym planie zagospodarowania terenu. Zgodnie z rozporządzeniem do grupy I zaliczamy m. in. tereny mieszkaniowe, usługowe, sportu i rekreacji. Grupa II to w szczególności tereny rolnicze. III grupę stanowią m. in. lasy, a IV - tereny przemysłowe. W II grupie wyróżniamy także trzy podgrupy gruntów, wydzielone w oparciu o właściwości gleby.

Przypominamy, że oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi dokonuje się w pięciu etapach:

- Etap I - ustalenie działalności mogącej być przyczyną zanieczyszczenia na danym terenie, obecnie lub w przeszłości;
- Etap II - ustalenie listy substancji powodujących ryzyko, których wystąpienie w glebie i ziemi jest spodziewane na danym terenie;
- Etap III - zebranie oraz analiza dostępnych i aktualnych źródeł informacji oraz badań istotnych dla oceny zagrożenia zanieczyszczeniem gleby lub ziemi substancjami powodującymi ryzyko;
- Etap IV - zebranie informacji koniecznych do wykonania badań wstępnych i przeprowadzenie badań wstępnych. Rozporządzenie szczegółowo określa strategię pobierania próbek zbiorczych w przy powierzchniowej warstwie gruntu (próbki pobierane z wyznaczonych sekcji) oraz w profilu pionowym, a także określa głębokości pobierania próbek. Bez względu na grupę gruntów, próbki do badań wstępnych powinny być obowiązkowo pobierane w przedziale o miąższości 0-0,25 m ppt oraz w przedziale o miąższości 0,25-1 m ppt. W przypadku gdy są to gleby mechanicznie przekształcone - również na głębokości przekraczającej 1 m ppt do spodziewanej głębokości występowania zanieczyszczenia w przedziałach o miąższości nie większej niż 2 m;
- Etap V - badania szczegółowe prowadzone w celu wyznaczenia zasięgu występowania zanieczyszczenia stwierdzonego w badaniach wstępnych. Schemat lokalizacji punktów pobierania próbek określa się w tym przypadku indywidualnie dla danego terenu, przy czym próbki pobiera się w przedziałach o miąższości 0-0,25 m ppt, oraz głębiej niż 0,25 m ppt, aż do głębokości poniżej występowania zanieczyszczenia. Jeśli zatem prawdopodobne jest, że zanieczyszczenia znajdują się w na głębokości zalegania zbiornika podziemnego, badania należy prowadzić do głębokości poniżej dna zbiornika, tak, aby ostatnia próbka gruntu była wolna od zanieczyszczeń.

W pobranych próbkach gleby i ziemi należy laboratoryjnie oznaczyć zawartości substancji stwarzających ryzyko, które są spodziewane na danym terenie z uwagi na prowadzoną działalność obecnie lub w przeszłości. Rozporządzenie wskazuje rodzaje działalności mogących powodować zanieczyszczenie gleby i ziemi wraz z przykładowymi zanieczyszczeniami charakterystycznymi dla tych działalności.

Istotne jest również przeprowadzenie badań właściwości gleby lub ziemi, tj. wodoprzepuszczalności gleby lub ziemi w próbkach pojedynczych z głębokości przekraczającej 0,25 m ppt oraz składu granulometrycznego, zawartości węgla organicznego i wartości pHKCl w próbkach zbiorczych pobranych na gruntach grupy II z głębokości 0-0,25 mm ppt - w przypadku podejrzenia zanieczyszczenia tych gruntów metalami ciężkimi.

Warto pamiętać, że badania gleby i ziemi, w tym pobór próbek do analiz, muszą być wykonane przez akredytowane laboratorium w rozumieniu ustawy o systemie oceny zgodności lub własne laboratorium, pod warunkiem, że laboratorium to jest objęte systemem zarządzania jakością oraz muszą być wykonane zgodnie z referencyjnymi metodami, o których mowa w rozporządzeniu w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi.

Prawidłowo przeprowadzone badania są podstawą do opracowania projektu planu remediacji, który podlega uzgodnieniu z regionalnym dyrektorem ochrony środowiska.

